

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**KLINIK PSIXOLOGIYA
O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta‘lim sohasi: 310 000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta‘lim yo‘nalishi: 60310300- Psixologiya

Chirchiq – 2024

Fan/modul kodi KLPS1606	O'quv yili 2026-2027	Semestr 6	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Klinik psixologiya	90	90	180
2.	<p>I. Fanning mazmuni.</p> <p>Fanning maqsadi: Talabalarni "Klinik psixologiya"—fanining asosiy tushunchalari, fenomenlar, kategoriyalar, va metodlari, tibbiy psixologik bilimlarning tarkib topishi hamda klinik predmetlar tizimidagi o'rni to'g'risidagi chuqur, keng qamrovli mustahkam bilimga ega bo'lishga yordam berish.</p> <p>Fanning vazifalari: Klinik psixologiyada me'yor va sog'lomlik bilan bog'liq muammolarning nazariy va amaliy jihatlarini yoritish; patologik manbalar tizimida bir qator umumpsixologik muammolarni hal qilish; psixolog amaliy faoliyati uchun zarur bo'lgan yangi tibbiy- psixologik muammoni aniqlashtirish; bemorga muammoni hal qilish muhimligining real darajasi haqida ma'lumot berish; psixolog-koterapevtning muammoni hal qilish uchun bemor shaxsini o'rganish usullari; bemor muammosini samarali tarzda yechish maqsadida unda aniq tavsiyalarni shakllantirish; bemorga psixoprofilaktik yo'l-yo'riqlarni o'rgatish hamda psixologik-ma'rifiy ma'lumotlarni berishdir.</p> <p>II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Klinik psixologiyaning predmeti, maqsadi, vazifalari va o'rganish metodlari.</p> <p>Klinik psixologiya fanining maqsadi va vazifalari. Tibbiyot psixologiyasi fanining predmeti, uning asosiy kategoriyalari va metodlari. Maxsus va umumpsixologik tushunchalar. Tibbiy-psixologik bilimlarning tarkib topishi va klinik predmetlar tizimida tutgan o'rni. Tibbiy-psixologik tadqiqot metodlari. Tibbiyot psixologiyasining alohida sohalari. Simptom, simptomatika va sindrom tushunchalari.</p> <p>2-mavzu. Klinik psixologiya metodologiyasi.</p> <p>Klinik psixologiyaning asosiy metodologik muammolari. Norma va patalogiya. Sog'liq va kasallik. Patalogiya tushunchasi. Ruhiy va xulq-atvor buzilishlarining yuzaga kelishi omillari.</p> <p>3-mavzu. Psixosomatika va somatopsixika</p> <p>Psixosomatik va somatopsixik buzilishlar. Psixosomatik o'zaro munosabatlarga qarashlar tarixi. Xaynrot yondashuvlari Psixosomatikaga oid nazariyalar. F.Aleksander. M.Danbar nazariyasi. Konversion simptomlar. Funktsional</p>			

simptomlar. Psixosomatozlar. Psixosomatik kasalliklar. Zamonaviy psixosomatika holati

4-mavzu. Patopsixologik tadqiqot usullari

Patopsixologiya haqida tushuncha. Patopsixologik tadqiqot usullarining umumiy xususiyatlari. Patopsixologik eksperimental tadqiqot tamoyillari. Suhbat va patopsixologik eksperiment tarkibida kuzatish

5-mavzu. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologiyasi

Yurak-qon tomir kasalliklari bilan og'rigan bemorlar psixologik xususiyatlari. Teri kasalliklarida kuzatiladigan psixologik holatlar va xususiyatlar. Bolalarda uchraydigan surunkali somatik kasalliklar. Onkologik kasalliklar muammosi. Onkologik kasalliklar nozologiyasi. Onkologik kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologik xususiyatlari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bemorlarga psixologik xizmat ko'rsatishni tashkil etish muammolari.

6-mavzu. Psixoterapiya

Psixoterapiya haqida tushuncha. Psixoterapiya. Maxsus psixoterapevtik usullar. Bugungi kunda psixoterapiya rivojlanishi. Jamoa va guruh psixoterapiyasi. Autotrenirovka.

7-mavzu. Bilish jarayonlari buzilishlari

Sezgi va idrok buzilishlari. Idrok va xotira buzilishlari. Tafakkur buzilishlari. Ong buzilishlari. Koma holati

8-mavzu. Ichki regulyatsiya buzilishlari

Emotsional buzilishlar. Motivatsion buzilishlar. Xavotirlanish. Ichki regulyatsiya buzilishlarida intervensiya. Apatiya, depressiya.

9-mavzu. Uyqu buzilishlari

Uyqu buzilishlari. Uyqusizlik. Tush ko'rishni izohlash modeli. Uyqu kasalliklari psixik kasalliklarning rivojlanish shart-sharoiti sifatida. Uyqu buzilishning oldini olish shartlari.

10-mavzu. Tibbiyot xodimlari psixologiyasi

Tibbiyot xodimining o'ziga xos shaxsiy psixologik xususiyatlari. Tibbiyot xodimlarida ro'y beradigan kasbiy-psixik o'zgarishlar. Kasbiy deformatsiya.

11-mavzu. Homiladorlik va tug'ruq

Perinatal psixologiyaning psixologik sohalari. Perinatal psixologiya psixologiyaning alohida sohasi sifatida. Homiladorlik va tug'ruq psixologiyasi. Perinatal davr psixologiyasi. Akusherlik klinikalari va markazlarida psixologik ish. Bepushtlikning psixologik jihatlari.

12-mavzu. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar

psixologiyasi

Bolalarda surunkali somatik kasalliklarning kelib chiqish omillari va ko'rinishlari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar psixologiyasi. Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalarda kuzatiladigan psixologik buzilishlar. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar bilan psixokonsultativ va psixokorreksion tadbirlarni tashkil etish asoslari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar rehabilitatsiyasining ijtimoiy-psixologik determinantlari..

13-mavzu. Psixoprofilaktika va psixogigiyena

Psixogigiyena va psixoprofilaktika tushunchasi. Psixogigiyena turlari. Psixoprofilaktikaning tasnifi. Psixogigiyena va psixoprofilaktikani rivojlantirish.

14-mavzu. Kasalliklarning inson psixologik xolatiga ta'siri

Balint sindromi. Turli kasalliklarda illuziya va gallyutsinatsiyaning nomoyon bo'lishi. Gippertoniya hastaligida bemor psixologiyasidagi o'zgarishlar.

15-mavzu. Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari

Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari. Klinik psixologlarni tayyorlash muammolari. Psixosomatik kasalliklarga chalingan bemorlarga psixologik yordam. Psixologlarning kasbiy mahoratiga qo'yiladigan talablar

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Klinik psixologiyaning predmeti, maqsadi, vazifalari
2. Klinik psixologiya metodologiyasi
3. Psixosomatika va somatopsixika
4. Patopsixologik tadqiqot usullari
5. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologiyasi
6. Psixoterapiya
7. Bilish jarayonlari buzilishlari
8. Ichki regulyatsiya buzilishlari
9. Uyqu buzilishlari
10. Tibbiyot xodimlari psixologiyasi
11. Homiladorlik va tug'ruq
12. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar psixologiyasi
13. Psixoprofilaktika va psixogigiyena
14. Kasalliklarning inson psixologik xolatiga ta'siri
15. Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari

IV. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Klinik psixologiyaning alohida sohalari
2. Bemor psixologiyasi
3. Psixosomatozlar. Psixosomatik kasalliklar
4. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'riqan bemorlar bilan ishlash
5. Bilish jarayonlari buzilishlari
6. Umumiy kognitiv buzilishlar
7. Tibbiyot xodimlarida ro'y beradigan kasbiy-psixik o'zgarishlar
8. Perinatal psixologiya psixologiyaning alohida sohasi sifatida
9. Reproduktiv salomatlikning psixologik jabhalari
10. Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari
11. Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri
12. Psixogigiyena va psixoprofilaktika tushunchalari
13. Klinik psixologlar tayyorlash muammolari
14. Klinik psixologiyada psixoterapevtik metodlar
15. Psixoterapiya o'tkazish qoidalari

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

VI. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Patopsixologiyaning psixiatriya bilan bo'lgan munosabati.
2. Xarakter va kasallikni kechinish
3. Kasallik, shaxs, psixogigiyena va psixoprofilaktika
4. Neyropsixologiyaning rivojlanishida A.R. Luriya xizmatlari.
5. B.V. Zeygarnikning patopsixologiya taraqqiyotiga qo'shgan hissasi.
6. Tibbiy madaniyatni shakllantirish muammolari.
7. Emotsional buzilishlar.
8. Klinik psixologlarning psixoprofilaktik va psixokorreksion
9. Reabilitatsion
10. Faoliyatda ishtirok etishi.
11. Klinik psixologlarning ilmiy-tekshirish faoliyati sohalari.
12. Ayollarda klimaks davri kasalliklari.
13. Tafakkur buzilishlari. Umumiy kognitiv buzilishlar
14. Uyqu kasalliklari. Psixik kasalliklarning rivojlanish shart-sharoiti sifatida.
15. Homiladorlik va tug'ruq psixologiyasi.
16. Perinatal davr psixologiyasi.
17. Akusherlik klinikalari va markazlarida psixologik ish.
18. Bepushtlikning psixologik jihatlari

- 19.Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri.
- 20.Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalarda kuzatiladigan psixologik buzilishlar.
- 21.Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar rehabilitatsiyasining ijtimoiy-psixologik determinantlari.
- 22.Sog'lom turmush tarzi tushunchasining tashkil topishi, salomatlik bilan bog'liq tavakkalchilik omillari.
- 23.Reproduktiv salomatlikning psixologik asoslari.
- 24.Salomatlikni saqlashning birlamchi, ikkilamchi, uchlamchi profilaktikasi.
- 25.Klinik sharoitda qo'llaniladigan metodikalar.
- 26.Klinik psixologiyada psixoterapevtik metodlar
- 27.Psixoterapiya o'tkazish qoidalari.
- 28.Diqqat buzilishlari va uning korreksiyasi
- 29.Depressiya va uni diagnostikasini amalga oshirish
- 30.Klinik psixologiya tarixida kasallikning ichki tasvirini turli tadqiqotlarda o'rganilishi
- 31.Sezgi jarayonlaridagi buzilishlar
- 32.Kasallikka munosabat turlari va uning namoyon bo'lishi
- 33.Psikosomatik kasalliklar klassifikatsiyasi
- 34.Oshqozon yarasi kasalligi bilan og'rigan bemorlarga xos psixologik xususiyatlar
- 35.Psixik yatropatogeniyalar diagnostika va korreksiyasi
- 36.Klinik psixologning kasbiy kompetentligi
- 37.Nevrologik kasalliklar bo'limida psixolog faoliyati.
- 38 Garmonal jarayonlarning inson psixologik xolati ta'siri
39. Endokrin tizimi kasalliklari
- 40.Qandli diabet kasalligining vujudga kelishida psixologik omillarning roli
- 41 Anozognoziya va uning namoyon bo'lishi
- 42.Balint sindromi
- 43.Turli kasalliklarda illuziya va gallyutsinatsiyaning namoyon bo'lishi
- 44.Gipertoniya hastaligida bemor psixologiyasidagi o'zgarishlar
- 45.Klinik psixolog faoliyatida qo'llaniluvchi asosiy metodlar
- 46.Bazedov kasalligida psixologik o'zgarishlar

3.

VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Klinik psixologiyaning fanlar tizimidagi o'mi, ularning rivojlanish istiqbollari haqida; klinik-psixologik tadqiqotlarni tashkil etish, o'tkazish metodlari va uning vositalaridan foydalana olish, klinik psixologiyaning tizimlari, tamoyillari, mexanizmlari, kategoriyalari haqida *tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)*
- klinik psixologiya nazariyasi va metodologiyasiga aloqador tizimlar, kategoriyalar, mexanizmlar, konuniyatlar, asosiy holatlar, turli kasalliklarning kelib chiqishi, kechishi va davolash jarayonida psixologik omillarning roli, turli somatik kasalliklarda yuzaga keladigan psixologik o'zgarishlarning o'ziga xos xarakteristikasi haqida bilimlardan *foydalana olishi; (ko'nikma).*

	-bemor shaxsi psixologiyasini o'rganish, kognitiv buzilishlarni aniqlash bo'yicha tadqiqotlar olib borish, turli psixologik buzilishlarni korrektsiya qilish usullarini qo'llay olish olish haqida <i>malakalarga ega bo'lishi kerak.</i>
4.	<p>VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • amaliy mashg'ulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	<p>IX. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.</p>
6.	<p>X. Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1.Б. Д. Карвасарского “Клиническая психология”: Учебник для вузов. 4-е изд. / СПб.: Питер, 2011. — 864 с</p> <p>2.Фролова А.В., Минуллина А.Ф “Клиническая психология”учебное пособие: Методическое пособие.- Казань: ФГАО УВПО, 2013.- 74с</p> <p>3.К.С.Карташова. “Клиническая психология”: учеб.-метод. пособие [Электронный ресурс] -2012</p> <p>4. Ibodullaev 3. Tibbiyot psixologiyasi. T. 2020.</p> <p>XI. Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1.2019-2023 yillarda Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetida talab yuqori bo'lgan malakali kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zR Prezidentining qarori. PQ-4358. 2019 yil 17 iyun.</p> <p>2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi // Xalq so'zi gazetasi 2017 yil 16 yanvar, №11.</p> <p>3. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. М. 2018</p> <p>4. Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. М 2018.</p> <p>5. Психотерапевтическая энциклопедия. Под ред. Карвасарского М. 2018</p> <p>Axborot manbalari</p> <p>1.http://www.edu.uz</p> <p>2.http://www.gov.uz</p>

	<p>3. www.cspu.uz 4. www.natlib.uz 5. https://unilibrary.uz/</p>
7.	<p>Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil “ <u>29</u> ” <u>08</u> ”dagi qarori bilan tasdiqlangan</p>
8.	<p>Fan/modul uchun ma’sullar Sh.R.Samarova—CHDPU “Psixologiya” kafedrası dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi O.U.Avlayev-CHDPU “Psixologiya” kafedrası dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Arziqulov D.N-O‘zMU “Umumiy psixologiya” kafedrası professori, psixologiya fanlari doktori S.R.Mirzayeva- Chirchiq davlat pedagogika universiteti, “Psixologiya” kafedrası dotsenti, psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori</p>

